

Overzicht standpunten partijen in de provincie Utrecht

De Provinciale Staten van Utrecht bestaat uit 49 leden, verdeeld over 11 partijen te weten

D66	9 zetels
VVD	9 zetels
CDA	6 zetels
PvdA	5 zetels
GroenLinks	4 zetels
PVV	4 zetels
SP	4 zetels
ChristenUnie	3 zetels
Partij voor de Dieren	2 zetels
SGP	2 zetels
50+	1 zetel

Twee partijen doen voor het eest mee aan de provinciale verkiezingen in Utrecht: DENK en de samenwerking van lokale partijen U26.

Dit overzicht richt zich op 3 aspecten die specifiek betrekking hebben op de waarden van het Groene Hart: open landschap, rust, biodiversiteit, cultureel erfgoed in ruime zin en duurzame vitaliteit.

- 1. Duurzame energieopwekking**
- 2. Bebouwing uitbreiding bebouwde kom, industrieterreinen, agrarische gebouwen**
- 3. Natuur en bodemdaling**

Het overzicht maakt gebruik van letterlijke teksten uit de verkiezingsprogramma's met uitzondering van de schuingedrukte zinnen die samenvattend zijn.

1. DUURZAME ENERGIEOPWEKKING

CDA

Het CDA wil dat inwoners zelf aan het stuur zitten bij de energietransitie. Het CDA wil niet dat alleen de mensen met hoge inkomens in staat zijn duurzaam te leven. Energiecoöperaties met laagdrempelige instapmogelijkheden voor iedereen, gaan we daarom met kennis en geld steunen. Het CDA wil dat de provincie de gemeenten helpt bij het opstellen van de zogeheten Regionale Energiestrategieën. Zonnepanelen en windmolens moeten op een zo natuurlijk mogelijke wijze worden ingepast in de omgeving. Zonneweides en windmolens mogen, gezien het belang van voedselproductie, niet ten koste gaan van landbouw en natuur.

ChristenUnie

Regionale warmtenetten mogen uiteindelijk geen uitstoot van broeikasgassen veroorzaken. Nieuwbouw wordt niet meer aangesloten op aardgas. De provincie stimuleert vervoer dat gebruik maakt van hernieuwbare brandstoffen. De provincie stimuleert de elektrificatie van de binnenvaart. De provincie stimuleert een transitie van de landbouw die leidt tot minder oxidatie van de veenbodem. In 2023 moet minimaal 16% van de in de provincie Utrecht gebruikte energie duurzaam worden opgewekt binnen de provinciegrenzen. Schaliegas, fossiele brandstof en kernenergie hebben geen plaats in een duurzame toekomst. Biomassa kan onder voorwaarden ook bijdragen aan de doelstellingen voor duurzame energie. Voor grootschalige inzet mogen alleen reststromen worden ingezet die niet op andere manieren te

gebruiken zijn. De provincie ontwikkelt een beleid waardoor zonnepanelen eerst op gebouwen, industrie en “wachtgebieden” of “pauzelandenschappen” worden geplaatst en niet op waardevolle landbouwgrond. Dit moet concurrentie tussen voedselproductie en energieopwekking voorkomen. De provincie zorg ervoor dat risico's en veiligheidsaspecten van duurzame energieopwekking goed in kaart zijn gebracht. De provincie stelt kaders voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van duurzame energieopwekking.

D66

We zorgen dat het energieverbruik in 2030 is gehalveerd ten opzichte van 2016. Daarnaast zorgen we dat we in 2030 tenminste 30% van het energieverbruik van 2016 duurzaam opwekken. Het energietransitieteam van de provincie ondersteunt de regio's en gemeenten met menskracht en expertise. D66 wil dat er meer gebruik gemaakt wordt van handhaving op de verplichte verduurzaming van bedrijven. Wat D66 betreft stelt de provincie een kansenkaart op om gemeenten en ontwikkelaars te stimuleren om geothermische energie, wind- en zonne-energie op te wekken en streven we naar minimaal 50% lokaal financieel profijt voor omwonenden bij nieuwe duurzame energieopwekking. D66 wil dat de provincie samen met de regio's en de gemeenten zorgt voor een vergroting van de energie-opslagcapaciteit. D66 wil duurzame warmtebronnen: CO₂ – neutrale warmtenetten op basis van restwarmte, warmte in riool- en oppervlaktewater, lagen-temperatuur-warmtenetten op basis van geothermie. D66 wil dat in de provincie in de komende vier jaar minimaal 50.000 'nul-op-de-meter' woningen worden gebouwd.

DENK

Minstens 40% schone energie in 2030.

GROENLINKS

Volledig klimaatneutraal in 2040. In 2025 willen we honderd windmolens, verspreid over acht tot tien locaties. Ons doel is dat op minstens de helft van alle daarvoor geschikte daken in 2025 zonnepanelen liggen. We willen dat de provincie onderzoek doet naar de invloed van zonnevelden op de kwaliteit van het bodemleven en op planten en dieren. Daarbij moet ook worden gekeken naar kansen voor natuur-inclusieve landbouw met zonnestroomproductie op hoogte.

De provincie neemt meer regie met een provinciaal Versnellingsteam en een fors hoger budget om de energietransitie aan te jagen. Het Energiefonds Utrecht verhogen van 20 miljoen euro nu naar 50 miljoen in 2023. Ondersteuning van lokale energiecoöperaties. Energiebesparing en zonnepanelen bij alle provinciale gebouwen, wegen en installaties.

PvdA

In 2023 wordt tenminste 16% duurzame energie opgewekt.

Alleen nog energieneutraal bouwen, zonder gasaansluiting.

De provincie is regisseur van de aanleg van warmtenetwerken voor het gebruik van restwarmte.

De provincie is regisseur van de bouw van windmolens en zonneparken in coöperatieverband.

Proeven met biovergisting en het opslaan van koude en warmte in oppervlaktewater worden ondersteund.

Partij voor de Dieren

In 2030 wordt alle energie duurzaam opgewekt. De provincie bevordert pilots met innovatieve, schone energietechnieken. Onnodig energieverbruik wordt teruggedrongen. De provincie ontwikkelt samen met haar gemeenten een kringloopstrategie. In 2030 moet het gebruik van grondstoffen zijn gehalveerd en worden alle grondstoffen in de provincie hergebruikt.

PVV

Wij willen de provinciale plannen om zonneakkers en windmolens te plaatsen schrappen. Ook locaties voor biovergisting (stankoverlast) en biomassa, vaak van gekapte bomen elders op de wereld..schrappen we.

SGP

Er is onderzoek nodig naar het effect van massaal gebruik van warmtepompen op de bodem. De SGP steunt onderzoeken naar de (negatieve) effecten van alle vormen van energieopwekking. De provincie Utrecht is

ongeschikt voor windenergie. De overheid moet meewerken aan nieuwbouw van stallen in de richting van de zon, om de opbrengst van zonnepanelen te maximaliseren. De SGP staat zeer terughoudend tegenover de aanleg van zonneweides. De provincie moet meer geld uittrekken voor innovatieve vormen van energieopwekking, zoals thermische energie uit oppervlaktewater. De restwarmte van industriële bedrijven kan lokaal nuttig worden gebruikt.

Er moet de komende periode opnieuw meer worden ingezet op energiebesparing.

SP

De provincie is terughoudend met de aanleg van zonneweiden. Windenergie is kansrijk als bewoners meer betrokken zijn en financieel voordeel ervaren. Energiebesparing krijgt topprioriteit. Het aardgasvrij maken van woningen moet haalbaar en betaalbaar zijn. De provincie zorgt met de gemeentes de komende jaren voor de realisatie van minimaal twee flinke projecten aardgasvrij.

U26

Een van de taken die de provincie op dit gebied kan vervullen, is het stimuleren én faciliteren van duurzaamheidsinitiatieven onder inwoners. Duurzaamheidsdoelen mogen niet overhaast worden en moeten behapbaar zijn voor de inwoner. Er moet rekening gehouden worden met de beschikbare draagkracht van de mensen. U26 is dan ook vóór het bevorderen van kortingen en subsidies op het gebied van energiebewuste maatregelen, zoals het isoleren van woningen. Het acuut loskoppelen van gas vinden wij niet de beste oplossing. U26 ziet kansen in de overschakeling naar waterstofgas. Om deze reden vinden wij dat een eventuele overgang verder uitgekristalliseerd moet worden.

Zonneweides en windmolens zijn wellicht goed voor het milieu, maar gaan ook in grote mate ten koste van het landschap. Hiervoor kunnen wellicht alternatieven verzonnen worden. Als het plaatsen van windmolens de enige mogelijkheid is om te komen tot een CO₂-reductie, dan heeft plaatsing op zee sterk de voorkeur. Zonder objectief onderzoek naar de overlast voor de omgeving, moet plaatsing van windmolens op het land worden tegengegaan.

VVD

Niets doen is geen optie. Realistische oplossingen zijn de inzet van zonnepanelen, het gebruik van restwarmte, het stimuleren van energiebesparing, en de toepassing van aardwarmte. Windmolens zijn een noodzakelijk (optisch) kwaad. De VVD vindt dat windmolens een tijdelijke oplossing zijn en houdt vast aan lokaal draagvlak voor nieuwe projecten.

50PLUS

Gebouwen moeten energieneutraal worden. Bij bestaande woningen moet "Nul op de meter" komen. Dit dient door de provincie Utrecht gerealiseerd te worden, door expertise aan te trekken en financiële middelen beschikbaar te stellen. De warmtetransitie en energiebesparende middelen krijgen alle steun van 50PLUS. Bij het besluit van de het gas af te gaan, moet niet meteen de gasleidingen uit huizen, gebouwen en industrie worden gesloopt. Het toepassen van waterstof als vervanger van gas voor cv-ketels is een aandachtspunt. 50Plus is geen tegenstander van windenergie ver buiten de woongebieden. Daarbij moet aandacht zijn voor de routes van trekvogels. 50Plus is voorstander van zonneparken.

2. BEBOUWING

CDA

De bouwkraan is het logo op het programma.

De woningnood in de provincie is groot, zowel in de steden als op het platteland. De bouwgrenzen van de gemeenten (de zogenaamde contouren) moeten flexibel worden. Dat doen we verantwoord en met oog voor de natuur. De leefbaarheid van dorpen staat door uitblijvende woningbouw op het spel. Wij willen woningbouw concentreren, en waar mogelijk en verantwoord de hoogte in bouwen, zodat er geen

versnippering en verrommeling van de omgeving ontstaat. Industrierterreinen mogen alleen aan de randen van de kernen worden uitgebreid zodat de woonomgeving leefbaar blijft.

ChristenUnie

Nieuwe, grotere woningbouwlocaties buiten bestaande dorpen en steden zijn alleen acceptabel als deze goed per fiets en OV bereikbaar zijn. Daarbij horen ook uitgewerkte plannen voor opwekking van duurzame energie, klimaatadaptatie en de zorg voor waterbeheer, inclusief grondwater. Nieuwbouw van woningen en gebouwen is grasloos en energieneutraal.

D66

We hebben vooral meer sociale huur, middeldure huur en betaalbare koop nodig. De bouwopgave dient vooral binnenstedelijk te worden gebouwd. Naast nieuwbouw moeten we ook verouderde bedrijventerreinen, leegstaande kantoorgebouwen, rangeerterreinen omvormen of vernieuwen tot een mix van wonen, werken, groen en water. Omdat dit niet genoeg is, wijzen we een paar grotere bouwlocaties aan: polder Rijnenburg op termijn, en de A12 zone. Tussen de bebouwde kom en de groene contouren kunnen we vrijstaande woningen met veel groen er om heen toestaan. Zo blijft het groen verbonden met elkaar.

DENK

DENK is voor het verplicht stellen van de bouw van energieneutrale gebouwen in het bouwbesluit van 2018 en het stimuleren van isolatie en verduurzaming van onze bestaande gebouwen.

GROENLINKS

Tot 2028 komen er in Utrecht 60.000 woningen bij. Met oog voor landschap, natuur en leefomgeving willen we inzetten op éénderde nieuwbouw en éénderde transformatie van leegstaand vastgoed. Voor de resterende behoefte zetten we in op betere doorstroming, betere passende woonruimte en maken we afspraken met omliggende provincies. Woningbouw concentreren we in bestaande dorpen en steden.. door herstructurering, inbreiding en verdichting. We bevorderen transformatie van leegstaande gebouwen zoals kantoren. Het aandeel betaalbare woningen moet omhoog. We willen dat nieuwe woningen klimaatneutraal en circulair zijn. We willen dat buurten en wijken uiterlijk in 2040 klimaatbestendig en klimaatneutraal zijn.

PvdA

Een goede spreiding van woningen: niet alleen bouwen daar waar de vraag het grootst is, maar juist ook bouwen in gebieden waar de voorzieningen dreigen te verdwijnen. In diverse kleine gemeente onder andere Vijfheerenlanden zijn de grenzen aan binnenstedelijke oplossingen bereikt. We ontkomen er niet aan dan ook aan de randen van de steden te ontwikkelen zolang als de nieuwbouw aansluit bij de woningbehoefte en de natuur en landschappelijke kwaliteit gespaard blijven. De overheid moet actief sturen op het bouwen van betaalbare woningen in het middensegment en sociale huur. Leegstaand vastgoed verbouwen tot energieneutrale woningen en bouwen op braakliggende (bedrijfsbedrijfs-terreinen. De PvdA kiest voor integrale planontwikkeling van de polder Rijnenburg en Reijerscop waarin op de beschikbare 1100 ha. Groen en recreatie wordt gecombineerd met duurzame woningbouw (tot wel 10.000 woningen) en grootschalige winning van schone energie.

Partij voor de Dieren

Krimp wordt niet bestreden door nieuwbouwprojecten om nieuwe bewoners aan te trekken. Waar herontwikkeling van leegstand niet in de vraag kan voorzien, wordt het aanbod van woningen uitgebreid door nieuwe energieneutrale woningen in het midden- en lagere prijssegment. Er wordt binnenstedelijk en zoveel mogelijk natuurinclusief gebouwd, niet in het groen. Woningbouw in polder Rijnenburg wordt uitgesloten. Er worden geen industrie- of bedrijventerreinen aangelegd of uitgebreid in de open ruimte.

PVV

Toezien op voldoende woningbouwplannen. Geen strak en star contourenbeleid.

SGP

Om de leefbaarheid, vitaliteit en toekomstbestendigheid van met name kleine kernen te garanderen, is een soepelere omgang met de rode contouren dringend gewenst. Uitgangspunt voor de SGP bij nieuwe ontwikkelingen is ja, mits..

Uitbreiding van het bedrijventerrein in Woerden heeft prioriteit.

SP

Bij nieuwe ontwikkelingen, ook in kleinere gemeentes, wordt een mix van woningen voor alle inkomens voorwaarde. Binnenstedelijk bouwen heeft altijd de voorkeur. Alleen bij hoge uitzondering en bij heel zwaarwegende redenen is bouwen buiten de bebouwde kom een optie. We zetten daarbij in op compensatie van het verlies van groene ruimte in de provincie. Er wordt niet gestart met het bouwen in groengebieden, zoals Rijnenburg, voordat lopende en gestagneerde programma's zijn afgerond. Aan het Groene Hart wordt niet getornd. We bieden geen ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen.

U26

Bouwen voor de eigen inwoners is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

De beslissing om te bouwen buiten de rode contouren – tenzij aansluitend op bestaande bebouwing om versnippering van het landschap tegen te gaan – moet dan ook een beslissing zijn van de lokale gemeenteraad. Dit moet echter wel afgestemd worden met prestatieafspraken van woningbouwverenigingen en stichtingen. De Provincie kan wel een grote rol pakken in het bevorderen van samenwerking tussen en met Utrechtse gemeenten. De versnelling moet – waar mogelijk – gefaciliteerd worden, maar nooit opgelegd.

VVD

De VVD wil ruimte geven voor de bouw van 160.000 woningen vooral in stedelijke gebieden en in plaatsen waar we het voorzieningenniveau op peil willen houden. Een mogelijk uitbreidingslocatie is Rijnenburg. Kleinschalig bouwen buiten de kernen moet mogelijk zijn als dit een bijdrage levert aan de leefbaarheid en landschappelijk goed inpasbaar is. Hierbij hanteren we niet langer de “Nee, mits”, maar een “Ja, tenzij” houding.

50PLUS

50Plus is van mening dat de Rode Contouren, in verband met onder meer bouwplannen, flexibeler moeten kunnen worden toegepast. Een ruimere toepassing is belangrijk om aan de vraag naar meer woningen te kunnen voldoen.

3. NATUUR EN BODEMDALING

CDA

In het landelijk gebied stimuleren we toekomstbestendige en duurzame landbouw. Levensvatbare agrarische bedrijven moeten de ruimte krijgen om zich aan te passen aan de eisen van de maatschappij en de markt. Het platteland kan energie leveren uit duurzame bronnen. Het CDA zet zich in voor een optimale samenwerking met waterschappen en een duurzaam en toekomstbestendig waterbeheer.

ChristenUnie

De ChristenUnie zet zich in om de agrarische sector te transformeren naar een sector die bijdraagt aan een duurzame voedselvoorziening, die zorg draagt voor het in stand houden en/of verbeteren van de biodiversiteit en tegelijkertijd economisch rendabel is. Onder mee door natuur- en

landschapsbeheer te vergoeden. De landbouwsector dient klimaatneutraal en circulair te worden. Dit met behoud van landschaps- en cultuurhistorische elementen. Experimenten stimuleren met kruidenrijke akkerranden. Door subsidie stimuleren van onderwaterdrainage en drukdrainage in veenweidegebieden, dit in combinatie met minder diepe ontwatering. Het stimuleren van het opbouwen van economische ketens waardoor natte teelt voor landeigenaren een haalbare keuze wordt. In overleg met alle belanghebbenden gebiedsgerichte plannen maken om bodemdaling tegen te gaan.

D66

D66 ziet kansen voor agrarische ondernemers in de bodemdalingsgebieden. Zon, wind en biomassa in goed ingepaste energielandschappen betekenen nieuwe bronnen van inkomsten.

Er liggen bijna 3.000 hectare aan groene contouren te wachten op inrichting, omdat er geen budget voor is. D66 wil dat de provincie en haar partners de komende periode op zoek gaan naar een passend en haalbaar budget om juist deze opgave vooruit te helpen. Binnen die groene contouren kan niet gebouwd worden.

D66 zet in op het omvormen van leegkomend agrarisch vastgoed naar kleinschalige bedrijvigheid, als het landschappelijk karakter wordt versterkt en de natuurwaarden toenemen.

Initiatieven op het gebied van onderwaterdrainage en het sturen met grondwater zullen onverminderd moeten worden ondersteund. Vanuit economisch, maatschappelijk en landschappelijk belang moet duurzame landbouw in het veenweidegebied een toekomst houden.

DENK

DENK is voor het stimuleren van kleinschalige landbouw, die minder of niet afhankelijk is van externe input, door te werken met kringlooplandbouwmethode.

DENK is voor meer beschermde natuurgebieden in Nederland.

GROENLINKS

In 2027 heeft Utrecht 4.500 hectare extra natuur. In steden en dorpen komen natuurnetwerken waardoor dieren, bloemen en planten zich ook in de bebouwde kom verspreiden. In de meest kwetsbare gebieden worden mensen niet overal toegelaten. Ruimtelijke ingrepen of evenementen mogen geen schade aan de natuur toebrengen. De provincie ziet er op toe dat de verplichte natuurtoets inderdaad plaats vindt.

Overlast door dieren wordt beperkt door preventieve maatregelen. Jacht is alleen bij uitzondering toegestaan. Er komen bloemrijke bermen en bomen langs alle provinciale wegen en fietspaden.

In 2040 is de landbouw circulair, natuurinclusief en energie- en klimaatneutraal. Natuur en agrarische bedrijfsvoering versterken elkaar. Onder andere door extensief beheer, zachte overgangen tussen landbouw en natuur en door bloemrijke bermen. We willen dat de provincie grond- en fosfaatrechten aankoopt van boeren die willen stoppen.

Bodemdaling is uiterlijk 2050 gestopt. Het grondwaterpeil gaat omhoog.

Vrijkomende agrarische bebouwing wordt getransformeerd of gesloopt. Een nieuwe stal wordt alleen gebouwd als eerst de oude verdwijnt. De provincie stimuleert de bouw van circulaire stallen.

PvdA

De PvdA wil een financiële impuls van 3 miljoen geven aan de extra 3000 hectare in de zogeheten Groene Contour: landbouwgebied waar op vrijwillige basis natuur van kan worden gemaakt.

Meer maatwerk om boeren te ondersteunen in de omschakeling naar natuurvriendelijke landbouw. Het vernatten van veengebieden en het aanpassen van de functie van het gebied aan het grondwaterpeil.

Partij voor de Dieren

De Partij voor de Dieren wil naar een streekgebonden, plantaardige en biologische productie van voedsel. Het uitgangspunt is om met de natuur te werken en niet tegen de natuur. Dat betekent

landbouw met wisselteelt en bloeiende akkerranden, met bomen en hagen die de velden omlijsten, in evenwicht met de omgeving. In deze grondgebonden landbouw is een gezonde bodem de standaard en is respect voor de natuur, milieu, dierenwelzijn en volksgezondheid vanzelfsprekend. Voor agrarische gebieden worden aparte natuurdoelen geformuleerd, waarbij bescherming van soorten, zoals boerelandvogels, en bodem- en waterkwaliteit voorop staat.

Er komt een verbod op megastallen en stallen met meerdere lagen. Er komt meer controle en handhaving bij veehouderijen en mestvergisters. Het aantal gehouden dieren wordt met minstens 70% verlaagd. Mestvergisters zijn niet duurzaam en horen niet bij een verantwoorde landbouw. De oorspronkelijke Ecologische Hoofdstructuur met alle verbindingzones is in 2023 af. De provincie zet zich in om het aantal wegen door natuurgebieden te verminderen. Rondom natuurgebieden wordt de intensieve landbouw versneld afgebouwd.

Waterstanden gaan omhoog om (vee)bodemdaling, zoals in het Groene Hart, te stoppen en natuurwaarden te beschermen.

Wegbermen van provinciale wegen zijn ecologisch beheerd en ingericht, met speciale aandacht voor de bijen en andere insecten.

PVV

Agrarisch natuurbeheer alleen tegen scherpe voorwaarden. Duurzaamheid moet plaats maken voor gezond verstand. Behoud waardevolle natuur. Geen ecodeut er meer bij. De PVV is tegenstander van het onder water zetten van vruchtbare landbouwgrond.

SGP

De SGP stimuleert de verdere ontwikkeling naar een circulaire landbouw. Hierbij blijft ruimte voor de intensieve veehouderij. Om biodiversiteit op het platteland te bevorderen, wordt het natuurvriendelijk beheren van landbouwgronden gestimuleerd. Aanleg van bloedrijke akkerranden, maaien buiten het broedseizoen, vernatting van grasland, onbemeste graslandranden zijn daarvoorbeelden van. De natuurwaarden van niet-natuurgebieden moet inzichtelijk worden gemaakt. Agrarisch natuurbeheer moet voldoende aantrekkelijk worden gemaakt, met ruimte voor vakmanschap. De nadruk moet liggen op kwaliteit (biodiversiteit) en niet op kwantiteit van natuur. Natura 2000-doelen en regels worden niet strenger gesteld en toegepast dan nodig is. Bodemdaling vormt een grote bedreiging voor de leefbaarheid van het Groene Hart, voor het voortbestaan van de agrarische sector en draagt bovendien voor een substantieel deel bij aan de CO₂-uitstoot in onze provincie. Er moet stevig worden geïnvesteerd in de veelbelovende onderwaterdrainages.

SP

We zetten volop in op de realisatie van het Utrechtse natuurnetwerk en werken een strategie uit voor een versnelling ervan. De provincie pakt een rol in nieuwe vormen van financiering van natuur en landschap. Bijvoorbeeld in de vorm van samenwerking met bestaande groenfondsen.

We maken het makkelijker en financieel aantrekkelijker voor boeren om te helpen met landschapsbeheer, onder andere door sterk vereenvoudigde regels, continuïteit en hogere beheervergoedingen. Intensieve landbouw wordt niet toegestaan rond de EHS. We maken in gebieden grenzend aan de EHS ruimte voor duurzame en biologische landbouw.

U26

Behoud van de natuur heeft hoge prioriteit voor U26. Wat groen is moet groen blijven, wat groener kan groener doen!. Ontbossing en bomenkap moeten ook zo veel mogelijk voorkomen worden. Afvoer van hemelwater en de riolering moet bijvoorbeeld tot in de puntjes geregeld zijn. Een voorbeeld van wat de provincie kan doen, is het stimuleren van grootschalige afkoppeling van het hemelwater. Er moet tevens aandacht zijn voor de effecten van bodemdaling door een laag grondwaterpeil. Ondernemers kunnen zich echter wel zelf aan omstandigheden aanpassen en moeten eventuele gevolgen voor diens rekening nemen als zijnde het normale bedrijfsrisico.

Sommige dieren zorgen voor problemen door overpopulatie. Hiervoor moeten noodzakelijke én proportionele maatregelen worden bedacht. Ingrijpen in het natuurlijk evenwicht mag alleen als dat het enige alternatief is tegen overbevolking van schade-berokkenende dieren.

Agrariërs en veeboeren moeten worden ondersteund in het versteken van biodiversiteit en het overschakelen van een monocultuur naar een multicultuur. Daar waar de kwaliteit van het landschap waardevol wordt geacht, moeten andere initiatieven (*dan zonneweides*) verzonnen worden. Op landbouwgronden met monoculturen zien wij wel graag zonneweides.

VVD

Als boeren hun weilanden in willen zetten voor het opwekken van zonne-energie, mag dit vanzelfsprekend als dit goed in te passen is in het landschap.

De VVD wil de bodemdaling in West-Utrecht zo veel mogelijk beperken. Een goede mogelijkheid is onderwaterdrainage door agrariërs zelf.

50PLUS

Zoveel mogelijk natuurgebieden dienen, met uitzondering tijdens het broedseizoen en beperkt in stiltegebieden, goed bereikbaar en toegankelijk te zijn.

De volledige verkiezingsprogramma's vind u op de website:

CDA	Nu bouwen aan Utrecht. Betaalbaar en bereikbaar.	cdaprovincieutrecht.nl
ChristenUnie	verkiezingsprogramma	provincieutrecht.christenunie.nl
D66	Kiezen voor de toekomst	Provincieutrecht.d66.nl
DENK	Alleen landelijke standpunten	Bewegingdenk.nl
GroenLinks	Groen, gezond en samen	Groenlinksprovincieutrecht.nl
PvdA	Zeker zijn van Utrecht voor iedereen	psutrecht.pvda.nl
Partij voor de Dieren	Plan B voor Utrecht	Utrecht.partijvoordedieren.nl
PVV	Ons Nederland	pvv-utrecht.nl
SGP	Voor een gezonde provincie	Utrecht.sgp.nl
SP	Tijd voor een rechtvaardig Utrecht	provincieutrecht.sp.nl
U26	De kracht van de regio	www. u26gemeenten.nl
VVD	Utrecht groeit	provincieutrecht.vvd.nl
50+	Verkiezingsprogramma	50plusutrecht.nl

Dit overzicht is gemaakt door Annelies van Egmond, Leerbroek 22 februari 2019